

מים עמוקים דברי פי איש אמונים רב כרכות. גבר הכם בעויו. נחל נובע מקור הכמה איתן.

מהדורת ברכות טוב

ספר מִגַּן אֲבָרָהִם המבואר

זה השער לה' צדיקים יבואו בו. זה היום נגילה ונשמחה בישועתו.
 הספר הנותן אמרי שפר. הספר תורק שמו כאשכול המופר.
 מגן הוא לכל החוסים בו. מגן ותומך את דכא ושפל רוח.
 אברהם עודנו עומד לפני ה'. אברהם ברוך לאל עליון קונה שמים וארץ.

הן הנה אמרות טהורות. מפז ומפנינים יקרות. יוחקו בספר לדורות לעדת
 ישרון למשמרת. מרבנו נר ישראל. ראש גולת אריאל. שר התורה אספקלריא
 המאירה. המפרסם בכל קצוי ארץ. גודר גדר ועומד בפרץ שלשלת היוחסין
 כקש"ת מוהר"ר אברהם שליט"א מ"מ דק"ק טוריסק בהק"ק דומיה לו
 תהלה מו"ה מרדכי זצל"ה מ"מ דק"ק טשערנאביל זי"ע:

בשנת דע את אלהי אביך ועבדהו לפ"ק
 (נוסח שער דפו"ר לובלין תרמ"ז)

ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת
 ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות
 וקיצורים, הקטעים חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד,
 בתוספת כותרות משנה, והערות ביאור עם ציונים והשוואות לדבריו

על ידי מכון 'אור לישרים' - ירושלים
 שע"י ישיבת 'אביר יעקב'
 'אור מאיר ושמחה' נהריה
 שנת תשפ"ד לפ"ק

מקור חיים פי צדיק. אורה צדיקים כאור נגה. ואורו הולך עד נכוף היום. רצון ידעון שפתי צדיק.

מִגַּן אֲבָרָהִם הַמְּבֹאָר שֶׁל הַחֹסִים בּוֹ מִיְהוָה וְעַל יְדֵי מְכֹון 'אֲבִיר יַעֲקֹב' וְ'אֲוֵר מֵאִיר וְשִׂמְחָה' נְהַרְיָה שְׁנַת תְּשַׁפ"ד לַפ"ק

עַל יְדֵי מְכֹון 'אֲבִיר יַעֲקֹב' וְ'אֲוֵר מֵאִיר וְשִׂמְחָה' נְהַרְיָה שְׁנַת תְּשַׁפ"ד לַפ"ק

מגן אברהם המבואר

להרה"ק רבי אברהם מטריסק ז"ע א

יוצא לאור על ידי מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישראל ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי

הרב מנחם מנדל פומרניץ

מבקר אחראי	עורך אחראי
הרב אהרן פישר	הרב יעקב אייזן

עורכים ומבקרים

הרב יוסף חיים דהבש

הרב יונה זאב בינפלד	הרב נתנאל וולנר
הרב זושא דינקלס	הרב יחזקאל טויסיג
הרב דוד אהרן הוכברג	הרב ישראל רוטשטיין

מפתחות: הרב שמואל דרברמדיקר

עימוד

הרב שמואל סאמט

פרקי תולדות

הרב צדוק רוזנשטרן

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אבדק"ק "באר משה" מאנסי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באירופה:	באר"ה"ב:	בארץ ישראל:
tel. 44-191-430-0333	tel. (718) 437-0054	טל: 02-9924603
fax. 44-191-430-0555	fax.(718) 437-5314	פקס: 03-5435884

כל הזכויות שמורות ©

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רה"אביר יעקב 27
נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שארין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישראל
רה"א יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 02-6744424

פרשת בראשית

העולם נברא עבור ישראל שיעבדו את הקב"ה

בראשית ברא אלהים וגו' (ב 6). הנה בתחלת הבריאה מרמז בסופי תבות בראשית ברא אלהים אותיות 'אמת', ובסוף הבריאה מרמז גם כן בסופי תבות ברא אלהים לעשות (להלן 3 א) אותיות 'אמת', אך בתחלת הבריאה מרמז 'אמת' שלא פסדר" ובסוף הבריאה מרמז 'אמת פסדר, והענין הוא, כי השם יתברך ברא את העולם על ידי התורה הקדושה, כמו שאיתא בזהר הקדוש (ס"ג קס"א): קודשא בריך הוא באורייתא אסתכל וברא עלמא, ו'אמת' היא הכוללת מכל הכ"ב אותיות שהתורה הקדושה נארגת מהם, שהוא ראש תוך סוף, וכוונתו יתברך בבריאת העולם היתה כמו שדרשו רז"ל (ויק"ר לו ד) בראשית וגו' הינו בשביל

שבני ישראל יעבדו אותו, והאדם נברא אחרון ליצירה וקדם במחשבה, כמו שאיתא במדרש (ז"ר ב 6) על 'אחור וקדם צרתני' (מחליט קלט טו), ולכן בתחלת הבריאה מרמז 'אמת' שלא פסדר, שמתחלה היא אות ת' שמרמז על סוף מעשה במחשבה תחלה, כי בראשית תרגם ירושלמי בחוכמא" שהיא סוד המחשבה בסוד ישראל עלו במחשבה (ז"ר ב ד), ועל זה מרמז אות ת' הוא האדם שהוא סוף מעשה".

בבחירת האדם נתקנים כל העולמות

וגם ת' מרמז על סוד הבחירה כמו שכתוב (דברים ל טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים' וגו' וכתוב (סס פסוק ט) 'ובחרת בחיים', כי ת'

ביאורי החסידות

ז. מלשון הפייט שאומרים בסדר קבלת שבת (פייט לשה זודי) 'סוף מעשה במחשבה תחלה'. וכתב בכלי יקר (נמנדי טו יט): אין מעשה בלא מחשבה הקודמת למעשה. ח. שהעולם נברא בספירת החכמה, וז"ל: בחוכמא ברא ה'. ט. כמו שאמרו בתיקוני זוהר (י): חכמה מוחא איהו מחשבה. ועוד שם (פיקון ס"ט קטו): מוחא דאיהו אבא וכו', מוחא דאיהו חכמה. י. קודם שנברא העולם עלה במחשבה לבראות נשמות ישראל. וז"ל המדרש: רב הונא ורב ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק אמרו, מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, משל למלך שהיה נשוי למטרונה אחת ולא היה לו ממנה בן, פעם אחת נמצא המלך עובר בשוק, אמר טלו מילנין וקלמין זו לבני, והיו הכל אומרים בן אין לו והוא אומר טלו מילנין וקלמין זו לבני, חזרו ואמרו המלך אסטרוולוגוס גדול הוא, אלולי שצפה המלך שהוא עתיד להעמיד ממנה בן, לא היה אומר טלו מילנין וקלמין לבני, כך אלולי שצפה הקדוש ברוך הוא שאחר כ"ו דורות ישראל עתידין לקבל את התורה, לא היה כותב בתורה 'צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל'. יא. האות ת' שהיא האחרונה מכל האותיות, ורומזת על סוף המעשה שהוא האדם שנברא אחרון לבריאה. יב. בפסוק שם, 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע'. ופירש הרמב"ן: 'ראה נתתי לפניך היום', יחזור להזוהירם עוד, להגיד להם כי שני הדרכים בידם וברשותם ללכת באשר יחפצו בה ואין מונע ומעכב בידם, לא מן התחתונים ולא מן העליונים.

א. שלא כסדר אותיות אל"ף ב"ת. ב. הקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם. וז"ל הזוהר: כד ברא קודשא בריך הוא עלמא אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, ובאורייתא אתברי עלמא, כמה דאוקמוה דכתיב (משל ט ג) 'ואהיה אצלו אמון' אל תקרי אמון אלא אומן וכו', קודשא בריך הוא בעי למברי עלמא אסתכל באומנא וכו' - כשהקדוש ברוך הוא ברא את העולם הסתכל בתורה וברא את העולם, ובתורה נברא העולם, כמו שהעמדנו שכתוב 'ואהיה אצלו אמון' אל תקרי אמון אלא אומן וכו', הקדוש ברוך הוא רצה לברוא את העולם הסתכל באומן שהיא התורה וכו'. ג. התורה הקדושה נארגת בכ"ב אותיות. ד. האות הראשונה בתיבת 'אמת' היא האות הראשונה בסדר האותיות, והאות השניה היא האות האמצעית, והאות האחרונה היא בסוף האותיות. ה. במדרש: אמר רבי ברכיה, שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל, דכתיב 'בראשית ברא אלהים', ואין ראשית אלא ישראל שנאמר (וימיה ג א) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתה'. ו. ז"ל המדרש: אמר רבי שמעון בן לקיש, 'אחור' למעשה יום האחרון וקדם' למעשה יום הראשון וכו'. אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת למלאכי השרת, ואם לאו אומרים לו זכור קדמך, יתוש קדמך, שלשול זה קדמך. ועוד אמרו (ז"ר ז א): ללמדך שאדם הראשון לבריא, וכן הוא אומר 'אחור וקדם צרתני', 'אחור' שבו גמר את הכל, וקדם' שבו התחיל את הכל. וכן איתא בזוהר (מ"א טו): ששמוט): איהי אחור לעובדא דבראשית וקדם למחשבה.

היא בסוד ת' תמות ת' תחיה (צמ נב) י, וְכָל זֶה עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ שִׁיבְרָא אֶת הָאָדָם הַתְּחַתּוֹן שֶׁהוּא בְּעַל חֵמֶר וְגִשְׁמִי וְגַם הוּא בְּעַל בַּחִירָה, וְעַל יְדֵי שִׁיבְחוֹ בְּטוֹב וְיִמְאָס בְּרַע וְיִגְבִּיר הַצּוּרָה עַל הַחֵמֶרִי עַל יְדֵי זֶה יִתְקַן כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְיִוְיָגְרוּ תַעֲנוּג וְנַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כִּבְיָכֹוֹל.

תיקון הבריאה על ידי ישראל שעובדים במדת האמת

וְאַחֲרֵי כֵן בְּסוּף הַבְּרִיאָה מְרַמֵּז 'אֲמַת' פְּסָדֵר בְּסוֹפֵי תִבּוֹת בְּרֵא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, שֶׁהִיא סֵדֶר הַבְּרִיאָה שֶׁבְּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרֹאשׁ עַד סוֹף, שֶׁכָּל זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל שְׂבִיבֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲבֹדוּ אוֹתוֹ

בְּמִדַּת הָאֲמַתִּי, וְכִמוּ וְיִשְׂאִיָּתָא בְּסִפְרֵים הַקְדוּשִׁים הַפְּרוּשׁ שֶׁל אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֲתִידִי, כִּי עֲשִׂיָּה הִיא לְשׁוֹן תְּקוּן, שֶׁתְּקוּן הַבְּרִיאָה תְּלוּי בַעֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שִׂאִיָּתָא (זכר ס"ז קפ"ב) בַּר נֶשׁ אֶסְתַּפֵּל בְּאוֹרֵיָּתָא וּמְקַיִם עֲלֵמָא י"א.

תחילת עבודת ה' היא במדת מלכות

וּבְשֵׁם שֶׁבְּתַחֲלֵת הַבְּרִיאָה מְרַמֵּז 'אֲמַת' שֶׁלֹּא פְּסָדֵרִי, כְּמוֹ כֵּן אֲצֵל הָאָדָם בְּתַחֲלֵת עֲבֹדָתוֹ אֲזֵי הוּא אֲצֵלוּ בְּבַחֲיִנַת יִתְהַפֵּף כְּחֵמֶר חוֹתָם' (זכר ס"ז ק"ב), שֶׁמְכַרְח לְהִתְחַיֵּל בְּמִדַּת הַתְּחַתּוֹנָה

ביאורי החסידות

החיים, והרשעים בחייהם קרויים מתים לצד שגם הרוחניות שבהם נתגשם ונעשה ארץ המתיחס אל הדומם שהוא מת. טז. יתבאר להלן שעבודת ה' במדת האמת היא העבודה בספירות הקדושים ממלכות ועד חכמה. יז. שעתידי לעשות. יח. בזהרה: כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה, כביכול הוא מקיים כל עלמא, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהו, בגין כך זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא דהא איהו מקיים עלמא [כל מי שהביט בתורה ועסק בה, כביכול הוא מקיים את כל העולם, הקדוש ברוך הוא הביט בתורה וברא את העולם, אדם מביט בתורה ומקיים את העולם, נמצא מעשה וקיום של כל העולם היא התורה, מפני כך אשרי אדם שעוסק בתורה שהרי הוא מקיים את העולם]. יט. שגמרמה מדת אמת בסופי תיבות 'בראשית ברא אלהים'. כ. כמו חותם שהצורה שלו נטבעת היפך הצורה שבחותם, כגון שאם בחותם יש בצד ימין צורה, היא נטבעת בצד שמאל, וכן להיפך, וכן

יג. הבחירה של האדם נרמזה באות ת', שהיא נוטריקון תחיה תמות, שבבחירתו בטיב הוא בוחר בחיים, ובבחירתו ברע הוא בוחר במות. ח"ל הגמרא שם: ויבאמר ה' אלי עבוד בתוך העיר בתוך ירושלים והתית תו על מצותות האנשים הנאמרים והנאמרים על כל התועבות הנעשות בתוכה וגו' (מקל ט"ז). אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאל, לך ורשום על מצחן של צדיקים תינו של דיו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה, ועל מצחם של רשעים תינו של דם כדי שישלטו בהן מלאכי חבלה וכו'. ומאי שנא תינו, אמר רב, 'תינו' תחיה, 'תינו' תמות. יד. שגוף האדם הוא חומרי וגשמי. טו. שיגביר הצורה הרוחנית על החומר הגשמי. וכמו שכתב האור החיים (פסוק פ' אופן ס): שעל ידי מעשה האדם יתעצם להפוך החומר שהוא הגוף עד שיהיה נחשב צורה, והנה תמצא (צמ קג): שהצדיקים אינם חוזרים עפר, להיות כי זיככו החומר שלהם עד שנעשה רוחני, כמו שכתב הר"י עראמה ז"ל וזה לשונו, והתעצמות השלמים להפך החומר לצורה עכ"ל, ולזה אמרו ז"ל (צמ טז) שהצדיקים במיתות נקראים חיים כי חלק הגשם נעשה רוחני המתיחס אל

ציוני החסידות

אלהים לעשות' שהוא לשון עתיד. כן כתב במאור ענים (פר' וילך ד"ה נמלרס): 'אשר ברא אלהים לעשות' להבא, כי הבריאה עדיין לא נגמרה, כי הקדוש ברוך הוא ברא העולם ומסרו לישראל לגמרו על ידי הבירורין, ובימות המשיח יוגמר הבריאה, וכל זה גם כן על ידי הקדוש ברוך הוא על ידי החיות וסיוע העליין הניתן לישראל. ועוד כתב (ליקוט ד"ה הלה): כתיב 'אשר ברא אלהים לעשות', רצה לומר שעדיין נשאר לעשות ולהגמר על ידי ישראל, וישראל כשעוסקים בתורה בדחילו ורחימו אוי מתקנים וגומרים העשייה של העולמות, כגונא דאנא במילולא דילי עבדית שמאי וארעא אף הכי אנת וכו' (מיקו"ז מיקון ס"ט ק"ט), וצריך האדם להיות בבחנת עונה בתכלית, כי כמו שהקב"ה הליבש מדת עונה על ידי שנתצמצם והליבש עד ערך שיוכלו להשיגו ובוה נבנה העולמות, כן צריך האדם להיות בבחנת עונה ואז יקנה חכמה היא התורה, ויוכל לברוא עולמות גם כן.

ואו ויגרום תענוג ונחת רוח לפניו יתברך כביכול. כתב במאור ענים (פר' וילך ד"ה וישלל): תכלית כונת בריאת העולמות היה רק להטיב לברואיו, כי ה' יתברך לא היה צריך לברוא העולם בשביל עצמו, כמו האדם שצריך לאהיה דבר שנמצא אם כי שהוא חסר אותו דבר כיון שהוא צריך לו, אבל ה' יתברך אינו כן, כי הוא שלם בכל מיני השלימות, ולא יפול עליו שום חסרון חס ושלום, עד שנאמר שהיה צריך לבריאת העולמות. רק כונת הבריאה היתה כי מטבע הטוב להטיב כמו שאמר הכתוב (קהלס קמ"ט) 'טוב ה' לכל' וגו', ועל כן ברא העולמות לשיוכלו הבריות ליהנות מטובו, ועיקר הטוב הוא מה שמתענגין ישראל בעשיית מצוותיו, ובוה מתענגים על ה', ואז גם הוא מקבל תענוג מזה, כמו שאמרו ח"ל (זכר ס"ז ק"ב): ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, כמשל האב שמתענג בילד שעשועיו. וכן שאיתא בספרים הקדושים הפירוש ש' אשר ברא

יִתְבַּרַךְ שֵׁיִקְבַּל הָאָדָם עָלָיו עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְיִאֲחָזֶר כֶּף יַעֲלֶה מִדְּרָגָא לְדְרָגָא לְתַקַּן כָּל הַשְּׁבַע מִדוֹת מַמְלָכוֹת עַד חֶסֶד שְׁבַע בְּרֵאשִׁית, שְׁנִקְרָאִים בְּשֵׁם שְׁבַע יְמֵי הַבְּנִינָא בְּסוּד הַכְּתוּב

שֶׁהִיא מִדַּת הַמַּלְכוּת שֶׁמִּרְמֵז בָּאוֹת ת' שֶׁל אֲמַת' שֶׁהִיא בְּסוּד סִיפָא הַכָּל הַרְגִּיזִין^א, וְגַם הִיא בְּסוּד ת' תְּמוֹת ת' תְּחִינָה, כִּי יִבְיַד הַמַּלְכוּת לְהַמִּית וּלְהַחְיֹת^ב, וְיִשְׁזָה הוּא הַרְאֵשִׁית בְּדַרְכֵי עֲבוֹדָתוֹ

ביאורי החסידות

וראה בפירושו הרמ"ק לספר יצירה (פ"ד מ"א): ת' מלכות ממשלה. ובעץ חיים (שער ה פ"ו): ת' פה מלכות. ובדברי רבינו (פר' סוקס ד"ה ויעבד ה'): ואות ת' הוא בחינת מלכות נוקבא דועיר. כג. כמו שביד המלך להמית ולהחיות, כן מדת המלכות בידה להמית ולהחיות, כי על ידה בא החיות לכל הנבראים. וראה בצינתי החסידות. כג. שבע המדות שמחסד ועד מלכות נקראים שבעה ימי הבנין, שעל ידם הנהגת העולם הזה. וראה בדגל מחנה אפרים (פר' יי טט ד"ה ולמט) שכתב: כל מדה ומדה משבע מדות שהם נקראים שבעה ימי הבנין שבהם נברא

הוא אצל האדם, שהדבר שהוא הראשון בעולמות העליונים, אצלו הוא הדבר האחרון, ולפיכך בחינת מלכות שהיא אחרונה מכל העשר ספירות, אצל האדם היא ראשית העבודה. וראה ברש"י על הכתוב (פסוק נ) 'ויברא אלהים את האדם בצלמו': בדפוס העשוי לו, שהכל נברא במאמר והוא נברא בידים, שנאמר (פסלים קטו ה) 'ותשת עלי כפכה', נעשה בחותם כמטבע העשויה על ידי רושם שקורין קרי"ן בלע"ז [מטבע] וכן הוא אומר 'תתהפך כחומר חותם'. כא. מדת המלכות היא המדה האחרונה מעשר הספירות, כמו האות ת' שהיא בסוף האותיות.

צינתי החסידות

חכמה, האי קרא הכי מבעי ליה סוף חכמה יראת יהו"ה, בגין דיראת יהו"ה סוף חכמה איהי. אלא איהי ראשית לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה, הדא הוא דכתיב (סס ק"ט ט) 'פתחו לי שערי צדק, יזה השער לה' (סס פסוק ט) ודאי, דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין. למלכא עלאה דאיהי עלאה וטמיר ונגיז, ועביד ליה תרעין אלני על אלני, ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד, בכמה מעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלני על אלני, אמר כל מאן דבעי למיעל לגבאי, תרעא דא יהא קדמאה לגבאי, מאן דיעול בהאי תרעא יעול, אנה הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה 'יראת ה' איהי, ודא איהי ראשית וכו', ודא תרעא לאעלא לכל טובא דעלמא [-'בראשית', רבי חייא פתח, 'ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד, 'ראשית חכמה', מקרא זה היה צריך לומר סוף חכמה יראת ה', כי יראת ה' היא סוף חכמה. אלא היא ראשית להכנס לתוך מדרגת החכמה העליונה זה שנאמר 'פתחו לי שערי צדק' שהם שערי המלכות שנקראת צדק, יזה השער לה' ודאי, אם לא יכנס בשער הזה לא יכנס אל המלך העליון לעולם כי הוא עלין תסתר ונגזו ועשה לו שערים אלו על אלו, ולסוף כל השערים עשה שער אחר בכמה מעולים בכמה פתחים בכמה היכלות אלו על אלו אמר, כל מי שרוצה להכנס אלי השער הזה יהיה הראשון אלי מי שנכנס דרך השער הזה יכנס אף כאן השער הראשון לחכמה העליונה הוא יראת ה' היא המלכות, וזה הוא שנקרא ראשית וכו', וזה השער להכנס לכל הטוב שבעולם]. ועוד שם (פ"ג ק"ג): 'עבדו את ה' ביראה' (פסלים ק ט), מהו 'ביראה', כמה דאת אמר (סס ק"ט ט) 'ראשית חכמה יראת ה'', ודא מלכות שמים, ובגין כך עול מלכות שמים, ועל דא האי בקדמיתא הוא דכלא [-'עבדו את ה' ביראה', מהו 'ביראה', הוא כמו שאמר 'ראשית חכמה יראת ה'', וזו היא מלכות שמים, ומשום זה הוא עול מלכות שמים, ועל כן זה הוא תחילת הכל]. וזו ואחר כך יעלה מדרגא לדרגא לתקן כל השבע מדות ממלכות עד חסד. ראה בדברי רבינו (פר' טי ט"ה ד"ה ויאז ה'): והספירות הקדושים אם אמנם שמתחילים מספירת כתר עליון, עם כל זה האדם התחתון שהוא בעולם העשית, כשנשעורר בו רוח טהרה וקדושה לעסוק בעבודת השם יתברך בתקונו המדות, צריך להתחיל ממדרגה האחרונה מדת המלכות,

וזו ביד המלכות להמית ולהחיות. כל השפע לעולם הזה בא על ידי מדת מלכות, כדאיתא בזהר (פ"ג ק"ג): למלכא דהווי עבדוי ואפרכסוי ושלטני מלכותא שלחי ליה כמה דורתני, אמר מאן דבעי למשלח לי דורתנא לא ישלח אלא בידא דמטרותיתא, לקיים בה 'ומלכותו בכל משלה' (פסלים ק"ג ט), ובגין דא אתקריאת שכנתא קרבן לה' עולה לה' אשם לה', ואפילו קרבן נדות ויולדות ומצורעים וזבים חבות כלא צריך לקרבה לה' ושכינתיה, ולבחר איהי פליגת כלא, הדא הוא דכתיב (משלי ל"ט טו) 'ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה', ואפילו מזונא דחיון כגון קרבן שעורים מאכל בעירן ומאכל עבדים ושפחות דבי מלכא, ואפילו דכלבי ודחמרי וגמלי, לקיים בה 'ומלכותו בכל משלה' (פסלים ק"ג ט), ומגלן דעל ידהא פליג כלא, דכתיב 'ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה' [-למלך שהיו עבדיו ושריו ושלטי המלכות שולחים לו כמה דורותני, אמר מי שרוצה לשלות לי דורות לא ישלח אלא ביד המלכה, לקיים בה 'ומלכותו בכל משלה', ומפני כך נקראת השכינה קרבן לה' עולה לה' אשם לה', ואפילו קרבן נדות ויולדות ומצורעים וזבים חבות הכל צריך להקריב לה' ושכינתו, ואחר כך היא מחלקת לכל, וזהו שנאמר 'ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה', ואפילו מזון החיות כגון קרבן שעורים מאכל בהמות ומאכל עבדים ושפחות של בית המלך, ואפילו של כלבים וחמורים וגמלים, לקיים בה 'ומלכותו בכל משלה', ומגין לנו שעל ידיה מחלק הכל, שנאמר 'ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה'].

ובדברי רבינו (פר' אגור ד"ה ויאז): אות ת' הנוסף מרמזו למדת המלכות שהיא בסוד תי"ו תמות תי"ו תחיה, כי ביד המלכות להמית ולהחיות, וזה מרמזו לתיקון יסוד העפר שבסוד הה"א תתאה שבשם.

ובקדושת יעקב (ערך מפילוס טעמא פ"ג): המלכות שהוא חותמת חיים לכל חי מה שמקבלת מחכמה אבא יסד ברתא, והחכמה נקרא חיים והוא משפיע החיים אלה מלכות, ועל כן נקרא המלכות צורר החיים, שבה צוררים ומנחים גנוי החיים מחכמה. וזו שזה הוא הראשית בדרכי עבודתו יתברך שיקבץ האדם עליו עול מלכות שמים. ראה בזהר (פ"ג ק"ג): 'בראשית', רבי חייא פתח, 'ראשית חכמה יראת יהו"ה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד' (פסלים ק"ט ט), 'ראשית

(סהלס פט, ג) 'עולם חסד יבנה', שבגין עולם התקוות היא על ידי השבע מדות שמתחילים מחסד יי.

בתיקון המדות נמשך עליו אור חכמה ובינה ויעל ידי שהאדם מוצק את גופו וחקרו מתאווה הגשמיות ויועובר את השם תקברו עם כל

המדות באהבה יראה והתפארות וכו' יי, על ידי זה הוא מעלה אותם לשרשם לבינה שהיא בסוד 'אם הבנים' (סהלס קיג ט) וזה קרמו באות מ' מאמת' בסוד בן ארבעים לבינה (אזכר פ"ה מ"א) יי, ובינה דבוק לחכמה וישם בסוד רעין דלא מתפרשין יי, ובסוד הבן בחכמה וחסם בבינה (ספר

ביאורי החסידות

האם של שבעת המדות והם בניה. וראה בפרדס רמנים (שע"ג פ"א): בינה מכון לשלש ראשונות, ומשכנים למטה על שבעה בניה. ובספר הפליאה (ד"ה ושלטו ממעמל דקיעי למה המילה) כתב: בבניה אם הבנים לזון את בניה וכו' שבעה בנים. כז. אות מ' בגימטריא ארבעים, ורומז על ספירת בינה על דרך שאמרו 'בן ארבעים לבינה'. וכמו שכתב הראב"ד (ילקוט פ"א מ"א): בן ארבעים לבנה, כי היא בסוף השמיטה הששית. וכן כתב בלקוטי תורה (פ"י טלמוד): 'בן ארבעים שנה' (לגן נה ט) וכו' בסוד בן ארבעים לבניה. כח. ספירות חכמה ובינה נקראים אחים ורעים שאדם פורשים ונפרדים זה מזה, כי הזעיר אנפין והמלכות אינם מתייחדים תמיד, אבל יתוד החכמה והבינה הוא תמיד. וראה בציוני החסידות.

העולם. ובמאור עטים (לקוטוס פ"י נחלשים) כתב: שכל הנבראים מתנהגים על פי שבע מדות, ולכן נקראו שבעת ימי הבנין. וכן כתב רבינו (פ"י ט"ה ד"ה ויאו א"ה): בהשבע ספירות שהם בסוד שבע ימי הבנין שבהם הוא בנין העולם. כד. הנהגת העולם ונבנו הוא ממדת חסד ועד מלכות. וראה בווהר (פ"ג נט. מצע"מ): דבניינא מתחיל מחסד, הדא הוא דכתיב 'עולם חסד יבנה'. ובתיקוני זוהר (ג): לחסד דמתמן בנינא דעלמא, הדא הוא דכתיב 'עולם חסד יבנה'. כח. מדת החסד היא אהבה, מדת הגבורה היא יראה, מדת התפארת היא התפארות, מדת הנצח היא ניצוח, מדת ההוד היא הודיה, מדת היסוד היא התקשרות, ומדת מלכות היא דיבור. כו. כ"ה הספירות מחסד עד מלכות נאצלו מבינה, כמו שנקראת 'אם הבנים' (ויזר מ"א קנ"ג), שהיא

ציוני החסידות

היא מורה על אהבה צריך לעבוד בה את הבורא ברוך הוא לאהוב אותו, ועיקר הגדולה הוא לעבוד במדה הזאת את ה' ברוך הוא וכו'. וכן מדת הגבורה אשר היא מורה על היראה וכו', דהיינו להיות עיקר היראה מפני הברוך הוא. וכן במדת התפארת, דהיינו המדה הזאת לעבוד את הבורא בכדי שיקוים בנו ישראל אשר כך אתפאר (ישעיה מט ג), ופסוק 'שמח ה' במעשיו' (סהלס קד ל) וכו'. וכן במדת הנצח, כי עיקר המדה זו לעבוד בה את הבורא, דהיינו להרגיש היצר טוב על היצר הרע ולנצח אותו וכו'. וכן מדת ההוד וכו', וכן מדת היסוד שהוא מורה על התקשרות, שעיקר המדה הזאת לעבוד בה את הבורא ברוך הוא להיות קשור דבוק בעבודת שלו ובתורה ומצוות, ולא להתקשר עצמו לשום תאוה גשמיות. וכן מדת מלכות וכו'. וזה שכתוב (ד"ה א' ט"ו י"א) 'לך ה' הגדולה וגו'.

ובדברי רבינו (פ"י וי"ט ד"ה ג): שעיקר התיקון והביורו מן הרפ"ח נצוצין הוא על ידי תיקון כל השבע מדות הקדושים חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, שיתקן מדת האהבה לאהבה רק את השם יתברך, וליראה מאתו ביראת הרוממות, ולפאר ולרומם לשמו יתברך תמיד, ומדת הניצוח להלביש עצמו בכלי נצחי קרב לעומת היצר הרע, ולהדות לה' תמיד בהלל והודאות ושירות ותשבחות, ומדת ההתקשרות לקשר ולדבק עצמו לשמו יתברך, ומדת המלכות שהיא בחינת דיבור לדבר דיבורי תורה ותפילה בקבלת עול מלכות שמים.

וזה שם בסוד ריעין דלא מתפרשין. כדאיתא בווהר (פ"ג ד): אתר עלאה דאינון באחרונא בתדונתא דלא מתפרשין לעלמין, אלין אקרונ רעים, הדא הוא דכתיב (לגן ג) 'נהר יוצא מעדן, ועדן' והוא נהר' לא מתפרשין לעלמין, ואשתכחו לעלמין ברעותא באחרונא בתדונתא [המקום העליון שהם באחרונא בשמחה שאדם נפרדים לעולם, אלו נקראים רעים, זהו שנאמר 'נהר יוצא מעדן' היא הבינה שיוצאת מהחכמה, ועדן

ועלה מדרגא לדרגא מתתא לעילא, בבחינת 'הלוכך תהא בנחת' (ומינום ללל טעם זמן נה ידיוס) שילך בנחת ובהדרגה, ומתחילה הוא תיקון מדת המלכות שיקבל עליו עול מלכות שמים ויראת אלהות, כי מלכות היא בחינת יראה כמו שכתוב (משלי כד כ"ה) 'ירא את ה' בני ומלך' וכו'. שהאדם המלוכש בגוף הגשמי והחומרי, זאת תורת עבודתו לשבר גופו וחומריו, ויכרך אותו מכל התאוות הגשמיות בכדי שיוכל לקבל עליו עול מלכות שמים ויראת ה', לירא ממלכותו יתברך אשר מלכותו מלא כל עלמין.

ועוד כתב (פ"י ויל"ג ד"ה ויל"ג ה): הראשית ברכי עבודתו יתברך, ויקבל האדם עליו עול מלכות שמים לירא ממדת מלכותו יתברך, ואחר כך צריך לתקן הששה מדות שהם בסוד אות וצ"ו, לעבוד את השם יתברך באהבה יראה התפארות ניצוח הודיה והתקשרות, ואחר כך היא בחינת ה"א ראשונה בחינת בינה שהיא תשובה עלאה, שיהיה לו התבוננות בכל עת ורגע לשוב בתשובה עלאה להשם יתברך, ואחר כך היא היוד' סוד 'חכמה' כח מה', שהיא ביטול הגמור שיהיה האדם בבחינת מה ואין ואפס המוחלט, וזו כחו יפה להשיג אור שמו יתברך, ואם אמנם כי בחינת חכמה היא למעלה מהשגה, עם כל זה האדם השלם שמגיע לבחינת 'חכמה' כח מה' לבחינת ביטול המציאות, כחו יפה להמשיך עליו אזה הארה גם מאור החכמה העליונה.

וכן כתב בפרשת משפטים (ד"ה ואלה הן): שלא יעלה האדם למעלה וכו', ולא יקפוץ דרגא וכו', והראשית היא מדת המלכות, שיקבל עליו עול מלכות שמים וכו'. וכן כתב עוד בפרשת תצוה (ד"ה ועשית).

וזה ועובד את השם יתברך עם כל המדות באהבה יראה והתפארות וכו'. ראה בקדושת לוי (ר"ה ד"ה אמר ר"ע): יש שבע מדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, המדה ראשונה היא גדולה, ויש אדם חס ושלום פוגם במדה זו דהיינו שלקח גדולה לעצמו, ובאמת עיקר המדה הזאת אשר